

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Uredništvo in upravnništvo: Kolodvorske ulice šte. 15. — Z urednikom se more govoriti vsak dan od 11. do 12. ure. — Rokopisi se ne vračajo. — Inserati: šeststopenjska petič-vrsta 4 kr., pri večkratnem ponavljanju daje se popust. — Velja za Ljubljano v upravnishvu: za celo leto 6 gld., za pol leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr., na mesec 50 kr., pošiljatev na dom velja mesečno 9 kr. več. Po pošti velja za celo leto 10 gl., za pol leta 5 gld., za četrt leta 2 gld. 50 kr. in za jeden mesec 85 kr.

Štev. 243.

V Ljubljani v soboto, 24. oktobra 1885.

Tečaj II.

V Ljubljani, 24. oktobra.

V četrtek sešle so se na Dunaji delegacije k prvi seji. Vse prebivalstvo obrača pozorno oko na ta osrednji parlament, pred katerim se odločajo in rešujejo vprašanja vnanje politike, obrača pozorno oko tem bolj, ker je ravno zdaj vnanji položaj na Balkanu sila resen in nevaren, ko je ob mejah naših okupiranih provincij nastalo uporno gibanje, ki preti rušiti ravnotežje na Balkanskem polotoku. Delegacije pa so ona korporacija, katera se ima navzlic dualistični ločitvi baviti z vsemi vprašanji vnanje politike, katera je sestavljena iz zastopnikov obeh državnih polovic, in kadar izreče delegacije skupni sklep, tedaj govori vsa Avstrija, tedaj kaže se še avstrijska skupna državna misel obeh polovic.

Važna naloga čaka zdaj delegacije. Njihov izrek imel bode odločilen vpliv na daljni razvoj dogodkov na jugu, njihova beseda odmevala bode pri konferenci, rešujoči vzhodno-rumelijsko vprašanje, njihovi nasveti odkazovali bodo pota avstrijski politiki na jugu.

Pred vsem baviti se jim bode s položajem na Balkanskem polotoku, kjer ima vsak dogodek vpliv na naše mednarodne in gospodarske interese. Zdaj bodo imele delegacije priliko pokazati svojo moč, izvršiti blagonsno ono nalogo, katera jim je kot osrednjemu areopagu izročena, ukreniti one naredbe, katere bodo branile v popolni meri državne interese.

Bosanska uprava ne bode jim dajala mnogo posla, kajti proračun za 1886 kaže 41364 gld. prebitka. Dohodki okupiranih provincij so se pomno-

žili za 536907 gld., iz česar se gotovo sme sklepati, da Bosna in Hercegovina lepo napreduje. Ti večji dohodki porabili so se za povzdigo rudarstva in v podporo drugih naprav. Rudarstvo namreč ravno obeta v okupiranih provincijah največje dohodke. Bosanski državni proračun pa kaže 315930 gld. obrestij in amortizacijskih svot za gradnjo železnic. Kakor razvidno, je gospodarstvo v okupiranih provincijah tako ugodno, da ne bode delalo preglavice delegacijam — obračati pa bodo imele tembolj svojo pozornost na vzhodno-rumelijsko gibanje ter na Grčijo in Srbijo. Mnogim interpelacijam imel bode odgovarjati grof Kálnoky.

Na nobeno stran nam ni še znano mnenje delegacij, a nedvojbeno bode prestolni govor in izjave ministra za vnanje zadeve, grofa Kálnokya, še te dni pojasnil položaj. Po zdanjem evropskem položaji skoro ni dvojbe, da se ohrani evropski mir, da se mirnim putem razreši vzhodnorumelijsko vprašanje. Vsa znamenja kažejo tako. Iz Berlina poudarja se potreba miru, Rusija hoče soglasno z Avstrijo in Nemčijo postopati, te tri vlasti pa so s trocarsko zvezo zagotovile mir.

Evropa potrebuje mir, to bodo uvaževale tudi delegacije, a uvaževale bodo tudi, da v prvi vrsti treba varovati avstrijske državne interese. Pazno in zaupno obračamo oko v delegacije in z gotovostjo pričakujemo, da se njihovi modrosti in državniški spretnosti grofa Kálnokya, kojemu je izročena usoda države na zunaj, posreči na vse strani varovati državne interese.

Govor prof. Šukljeta v adresni debati.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Prebravši adresni načrt manjšine in čuvši dva govora, ki sta se danes govorila na oni (levi) strani visoke zbornice — v misli mi je govor gospoda poslanca viteza Carnierja in govor gospoda poslanca dr. Heilsberga — nisem se mogel ubraniti nekemu čudnemu čuvstvu. Različju, ki vlada med ono adresno debato, ki se je vršila pred šestimi leti, in med današnjo, se čudim. S kolikim preziranjem gledala je pred šestimi leti tedanja zedinjena levica na prizadevanja naše stranke v obče, in posebej na nje narodnostne težnje! „Velike stranke morajo biti političke stranke“, zaklical je bil tedaj gospod poslanec hebske trgovinske zbornice večini nasproti, in komentar k tem besedam bil je dodal tedanji poročevalec manjšine, gospod dr. Sturm, rekoč: „Mi smo politička stranka, ki ima v svojih vrstah in med svojimi volilci tudi Nenemce, in mi se ne damo pritirati na narodnostno stališče.“ In danes, gospoda moja? Danes, čez šest let — jaz abstrahujem od adresnega načrta manjšine — kaže uže zunanja sestava Vaše strani, kako ondi prevladujejo narodnostne težnje in ne samo mala frakcija, temveč velik del med Vami vsprejel je do najvišje vzmožni stopnjevarno narodnostno idejo za svoje političko veroizpovedovanje. Pred šestimi leti je še jeden iz med Vas ogreval se ter s povzdignjenim glasom govoril zoper vsako nadalnje cepljenje in deljenje avstrijske države. Danes pa molči adresa manjšine previdno

Listek.

Prokleta!

Roman. Spisal Emile Richebourg; po E. Vacanovi predelavi prosto poslovenil Janko Leban.)

(Dalje.)

9.

Drugo jutro najde grofinjo Bussières-ovo ču- jočo in solzečo se.

Njen položaj je bil strašen. Kakor rečeno, njeno življenje je bilo razdejano. Zanj ni bilo več niti sreče. Njeno srce se je soprogu bilo zaprlo za zmerom!

Ljubosumnost grofova, čudne njegove trme odtujile so mu bile soprogo; kri nedolžnikova ja je ločila na vedno. Zakonska nista mogla več živeti skupaj.

Grofinja je naredila resen sklep. Hotela je zapustiti svojega moža ter samotno živeti. Le misel na njenega otroka, kojega ji gotovo z njo ne dadó, zadrževala jo je nekoliko. Pa strah, mrznja, ki ga je občutila proti svojemu možu, pregnal jej je še slednji pomislek. In potem — saj otrok je bil tako malo njen!...

Pa še nekaj je gospa Bussières sklenila! Svoje nedolžnosti namreč ni hotela dokazati svo-

jemu možu; pred njim ni se hotela opravičiti! V tem sklepu je bil ves plemeniti ponos razžaljenega, a čistega njenega srca!

Ali je hotela s svojim molčanjem doseči, da bi grofa ne ujedala vest? Morda! Gotovo pa je, da je molčala tudi iz tega vzroka, ker se je bala, da bi je mož ne pustil od sebe, ter bi morala zoper svojo voljo še živeti z njim!

Grofinja se brzo obleče ter pozvoni služkinji svojej.

„Marijeta,“ déje, „v oblačilnici naše palače je več zabojev in kovčegov. Dajte mi jih prinesiti nekoliko sim-le ter spravite va-nje vse, kar je mojega.“

Kakor drugi posli, slutila je tudi Marijeta zeló, da se nekaj kuha med grofom in grofinjo. Kljuba temu hotela se je delati malo začudeno.

„No Marijeta; kaj li gledate tako debelo? Ali me niste razumeli?“ — „Razumela sem vas, gospa grofinja; samo ugibam...“ — „Kaj pa?“ — „Ali ste se morda namenili, da odpotujete?“ — „Da, jaz bodem potovala.“ — „Daleč?“ — „Videl bote, ko me spremite.“ — „Jaz grem z vami do konca sveta!“ — „No, potem se pa požurite, Marijeta; kajti odpotovati hočem še danes zvečer. Prosite tudi Germain-a, da preskrbi poštni voz.“

Marijeta se prikloni ter naroči nekemu slugi, ki se ji je zeló dobrihal, da poišče in prinese potrebne kovčge.

V tem pride stari sluga Luranne-ov. Mož je imel objokane oči, ko se približa grofinji. Ta ga hitro spozna in prične se tresti kakor trepetlika. Sluga ji molčeč izroči pismo. Ona raztrga zavitek ter naglo prebere list. Mislila je, da jej poči srce. Potem prečita Lucijanovo pismo. Pri tem se ni mogla vzdržati, da ne bi zastokala. Poljubivši pismo obrne se k slugi govoreč: „Recite gospodu Luranne-u, da bodem molila za njegovega sina ter da z njim jočem.“

Sluga se globoko prikloni ter se odstrani ritenski korakajoč; ni spregovoril besedice.

Grofinja ide v svoj boudoir ter tam zapre obe pismi v malo srebrno skrinjico.

Gospod Bussières kmalu izvé, da grofinja naklada ter da misli zapustiti palačo še isti dan. Zatorej zaprosi, da bi smel z njo govoriti. „Le naj pride!“ bil je grofinjin odgovor.

Grof se napoti v sobo svoje soproge, kjer je bilo uže vse napravljeno za odpotovanje.

„Tedaj je-li res, vi hočete odpotovat?“ povpraša. — „Da, odpotujem še danes.“ — „Tako?“ — „To je moja pravica.“ — „Morda. A vi je ne

o tacih stvareh, in gospod poslanec vitez Carneri, kateri, kakor se mi vidi, posebno ljubi krepke besede, izrekel je h koncu svojega govora, da gre naša stranka na to, da bi Avstrijo razbila. In vendar je povsod znano, da zahteva naprednejše krilo leve v svojih volilnih oklicih, v svojih govorih in programih odcepljenje Galicije in Dalmacije in da se ogrevajo celo najzmernejši med vami za upravno razdelitev českega kraljestva (Dobro! na desnici. — Gotovo, tako je! na levi.) Pa pojdemo še nekoliko dalje!

Še pred šestimi leti mogel je dvigati poslanec Suess v svoji desnici črnožolto zastavo, danes pa, gospoda moja, napravlja na nekoliko oddaljenega opazovalca vtis, kakor da bi bila jedna sama mala besedica, nedolžni pridevek „avstriški“, pregonal nad štirideset vaših iz vaše srede. (Živahno ugovarjanje na levi in klici: Denunciacija! Imamo li poljsko-avstrijski, česko-avstrijski klub?) Pomirite se, gospoda, takoj vam odgovorim. Noben slovansk, noben od vlade vzdrževan list, vaše glavno glasilo „N. fr. Presse“ (klici na skrajni levi: To ni glasilo naše stranke!), ki mora vendar poučena biti o dogodjajih v nemškoliberalnem ostrogu, izrekla je v jutranjem listu z dne 24. septembra o nagibih tega razcepljenja to pomembno sodbo: „Danes mlačni za Avstrijo, bodo jutri mlačni za svobodo in ustavo!“ V očigled taki metamorfozi, v očigled toliko spremembi, zaklical bi skoro ostankom nekdaj tako ponosne nemške državne stranke besede pesnika: „Was hat man dir, du armes Kind, gethan?“ (Živahna veselost.)

Gospoda moja! naj preidem sedaj k adresi sami. Pred nami leži adresni načrt večine, in oni, v kojem so izraženi nazori čestite opozicije. Razloček, ki se nahaja nedvojbeno med tema dvema adresnima načrtoma, reducira se po moji misli na tri glavna vprašanja: na gospodarstveno, na avtonomno ali državno pravno in na narodnostno vprašanje. Jaz bi o gospodarstvenem vprašanju niti govoril ne bil, ko bi se ne bilo g. posl. dr. Heilsbergu zljubilo izreči o delovanju visoke zbornice v zadnjem zasedanju, oziroma o delovanju večine, tako trdo obsodbo, s tem namreč, da je govoril o „gospodarskem diletantizmu“. Jaz stojim temu nasproti na čisto jasno opisanem stališču. Res je — v tem oziru smo vsi jedne misli — da se vršé v našem dogodjajev tako bogatem času razen krvavih prevratov tudi nekrvavi prevrati vsled nekega premikanja blagá, katero se vrši od zahoda sem proti vzhodu.

Nove dežele začele so s prejšnjimi tekmovati in vsled te nove konkurence trpimo mi vsi. Temu pridružuje se, da postajajo tehnični napredki in nasledki dosedanjega kapitalističnega proizvodjanja

vporabite. Valentina, prosim vas za Boga, pomislite, dokler je še čas. Poslušajte me! Jaz vas ljubim tako zelo, da hočem pozabiti, kar se je zgodilo.“ Ona je majala z glavo.

„Gospod grof! So reči, ki se nikdar ne dadó pozabiti: menim kri, kojo ste prelili, mrljica, ki naju loči!“ Obraz grofov se pomračí.

„Previdno ni, da tako govorite“, déje komaj zatajujoč se. „Če vam jaz ničesar ne očitam; če ne zahtevam opravičevanja za sramoto, ki ste mi jo naredili; — morali bi vi molčati kakor jaz. Človek, ki se maščuje za svojo čast, ni zlodejec. Jaz sem umoril malopridnika, mehkužneža! ... — „Gospod grof, ne zmerjajte žrtve svoje!“ zakriči grofinja. — „Vi si drznete, da umorjenca še pred mano zagovarjate!“ — „Pred vami in pred celim svetom!“ — „Pa saj to je nesramnost, pravim vam!“ vpije on. — „Ne, gospod grof, to ni nesramnost nego le pravična razkačenost!“ — „Vi ste ga ljubili predno sva se midva poročila.“ — „Tega ne tajim. Da, ljubila sem ga!“ — „Čemu ste mene potem vzeli?“ — „Čemu? čemu? ... Ker sem bila namenjena za nesrečo. Pa, če ste se uže maščevali za svojo čast, ne vedoč, je-li bila ista v nevarnosti, zakaj li niste tudi mene ubili? O, da ste vsaj to storili! Oproščena bi bila sedaj teže revnega tega življenja!“

(Dalje prihodnjič.)

od dne do dne bolj občutljivi. Tem dogodkom nasproti, ki se ne dadó utajiti, smo mi na tej (desni) strani visoke zbornice tega prepričanja, da temu tekmovanju v svoje atome razdrobljena družba ni kos, da takemu viharju nasproti ne more kljubovati.

Mi smo uverjeni, da je treba vstvariti pozitivne institucije, da se družba obvaruje. Vi pa vidite v vsem tem, kar se je od te visoke zbornice zadnji čas v tovarniškem in obrtnem zakonodavstvu sklenilo, kakor se izraža vaša adresa, le tesnobne nazadujoče naredbe.

Bodočnost, in kakor upam, bližnja bodočnost, pokaže, kedo je bistroumnejše sodil, kedo je globlje gledal, li vaše narodnogospodarski izvrstnjaki, ali gospodarski diletantje na desni strani. (Dobro! na desnici.)

Kar se tiče vprašanja avtonomije, ki se je tudi tukaj sprožilo, prepuščam mirnim srcem starejšim in bolj izkušenim somišljenikom, da avtonomistično stališče zagovarjajo. Podajam se tedaj takoj k tretji točki, namreč k narodnostnemu vprašanju.

Tu zljubilo se je g. posl. dr. Heilsbergu, da je v svojem jako vzletnem govoru citiral kralja Leara ter primerjal nemški narod v Avstriji z ono zavrženo Cordelijo. Kot vzrok one spremembe, o koji sem si bil dovolil govoriti začetkom svoje razprave, navaja se dandanes okoliščina, da se nemštvu v Avstriji sila dela; govori se o nekem zatiranju nemštva v Avstriji.

No, ko bi bilo temu res takó, da vam je le za naravne postulate, le za one naravne zahteve, kojih ne sme noben samosvesten narod v nemar puščati, potem nikakor ne umejem, da se tako vročekrvno protivite načrtu večine, kateri v enem najbolj važnih odstavkov vlado naravnost pozivlje, da enakopravnost brez zadržka in praktično uresniči. (Dobro! dobro! na desnici.)

Ko bi vam bilo res samo za enakopravnost, ko bi vam bilo samo za to, da se vam ne kratijo narodne pravice, potem morali bi ravno vi prijeti z obema rokama za to ter izreči se najodločneje za ta odstavek, ne pa pobijati ga. A meni se zdi, in vsa gostobesednost gospoda poslanca ne pripravi me ob to prepričanje, da vam za enakopravnost nikdar ni prav resno bilo. Jaz nahajam v krogih takozvane nemškoliberalne stranke neko čudno pometnjo pojmov. Pravica vam je isto, kar vaša predprava, *libertas* isto, kar *imperium* in z visokega vrha vaše kulture gledate na nas inferijorne Nenemce z ono zaničujočo oholostjo, kakor svoje dni francoski plemenitaši na preprostega meščana. (Prav dobro! na desnici.) Ta okoliščina, to grenko čuvstvo peče in žali nas Nenemce in tej okoliščini pripisavati je, da je opozicija proti temu v tej visoki zbornici, kakor tudi med prebivalstvom še vedno tako živahna in mora taka v resnici tudi še biti.

Gospod poslanec baron Scharschmid rekel je v svojem govoru, da se mu vidi naivno, ako se trdi, da se pri šolstvu enakopravnosti še ni zadostilo. Jaz pa moram reči, da se mi vidi ravno menenje, kakor bi se bilo opravičenim narodnim zahtevam zadostilo, izredno naivno.

Da dokažem resničnost svoje trditve, navesti hočem nekoliko izgledov, in sicer ne da bi jih bil zbiral, ampak kakor mi pridejo ravno na um, iz trpljenja svojega slovenskega naroda. Dandanes govori se, ne samo na dijaških komerzih, kjer so krepki izrazi konečno morda na svojem mestu, ampak celó v parlamentu o oni slovanski pretegi, ki se baje kaže pri zakonodavstvu in pri upravi, in ko sem danes čul govoriti gospoda poslanca dr. Heilsberga, napravilo je name vtis, kakor bi uže slišal in videl ono slovensko povodenj, katera zlasti v oni deželi, ki je gospoda dr. Heilsberga poslancem volila, na Štajerskem, poplavlja spodnji del dežele, tako da molé le še vrhovi zvonikov v Celji in v Mariboru iz te povodnji.

Hočete li vedeti, kako je prav za prav pri nas? Kar se tiče nas kranjskih Slovencev, moram vsakako z odkritosrčno hvaležnostjo priznavati, da so se naše razmere za ministerstva Taaffejevega

zboljšale. Prejeli smo nekatere koncesije, in mi smo hvaležni za nje. Vendar opomniti mi je, da je ravno nj. eksclenca gospod naučni minister omejil na obžalovanja vreden način te koncesije z nekim čudnim komentarom.

Gotovo ni preobilo naklonjenosti, če so se na spodnji stopinji gimnazijskega izobraževanja dovolile mnogobrojni slovenski mladini paralelke s prevladujočim učnim slovenskim jezikom. In vendar je nj. eksclenca ravno letos pri neki priliki v budgetnem odseku dobil povoda, da je to pridobitev imenoval „precario“ dobljeno posest, ki se lahko prekliče.

Zagotavljam, da se je specijalno po tej izjavi vzbudila bojazen tudi pri nas kranjskih Slovenceh, o kateri bi pač želel, da bi se v kratkem dejanski ovrgla. A kako je na Koroškem, Štajerskem, Primorskem? Tu je videti, kakor bi se dobrohotni nameni osrednje vlade — kajti o taki dobrohotnosti te vlade, ki je pod avspicijami narodne enakopravnosti stopila na krmilo, vendar ne moremo dvojiti — prevrgavali vsled nasprotnih lokalnih sap ravno v nasprotno.

Spominam se programa mariborske gimnazije, na primer onega, ki je bil izdan l. 1885. V njem čitamo, da je med vsemi definitivnimi posvetnimi učitelji samo jeden našega roda, če ravno je večina učencev slovenske narodnosti. Zato je bilo vodstvo prisiljeno v osmem razredu, kjer se pouk dovršuje, izročiti slovenščino neizprašanemu kandidatu. Tu bi pač rad povprašal gosp. poslanca barona Scharschmida, ali ima človek v istini naivne nazore, ako dvoji, je-li narodna enakopravnost za nas se izvršila, ali pa je ostala še vedno na papirji. (Poslanec baron Hackelberg: „Vindišarji“ se hočejo nemško učiti!)

Na mariborski pripravnici, kjer se odgojajo učitelji za mladino 470 000 Slovencev, je do danes pouk po polnem nemški, in do te ure zavod še nima učitelja, ki bi bil v istini izprašan za slovenščino. (Čujte! na desni.) Na Koroškem so jednake razmere naravnost zakrivile, da je Slovincem obisk šole *de facto* silno obtežen, in lahko bi rekel, da skoro zaprt. V vseh zgornjih razredih višje gimnazije v Beljaku in v Celovci bilo je v minolem šolskem letu s tujimi prišleci vred, ki so dospeli iz družih slovenskih dežel, samo 25 učencev slovenske narodnosti, med tem ko je v istih razredih in v istem času število nemških učencev znašalo 142.

Menim, da ti podatki ne potrebujejo nikacega komentara. Dovelj jasno govoré sami za-se in tudi za-nje veljajo besede Goethe-jeve: Dostikrat se trdi, „da številke vladajo svet; gotovo pa je, da nam one kažejo, kako se vlada.“

Morebiti se nam bode ugovarjalo — in zdi se mi, kakor bi to uže čul —: „Vaš slovenski jezik je še premalo razvit, da bi zamogel postati sredstvo omike.“ Trdilo se nam bode, da koristi naši lastni omiki, ako ne puščamo, da bi slovenski jezik postal učni jezik. Kadarkoli pa čujem take vsakdanje govorce, tedaj v istini izgubljam spoštovanje pred ono hvalisano nemško temeljitostjo. Jaz menim, da se bode vsak znanstveno izobražen, resen mož varoval izreči tako plitvo sodbo o jeziku, ki se lahko brez strahu primerja z družimi evropskimi jeziki, kar se tiče umetne gramatične sestave in dovršenosti oblike. (Priznanje na desni — veselost na levi.) Vendar moram omeniti še neke druge okoliščine. Tu in tam se mi bode morebiti odgovarjalo, da je naša znanstvena terminologija pomanjkljiva. To je res. Jaz sam priznavam, da je tako in da je ravno vsled premale porabe do danes morala naša terminologija pomanjkljiva ostati. A tu bi vam rad postregel z malim zgodovinskim spominom: Bil je l. 1688, ko je nemški učitelj državnega prava, Kristijan Tomasius, prišel v Lipsijo čitati jeden kolegij v nemškem jeziku. Tedaj pa se je vzdignila velika razburjenost v krogih premodrih muhovarjev in pedantov; enakih izpeljav, kakršne čujemo vselej tukaj, ako zahtevamo slovenskih srednjih šol, napisali in nagovorili so takrat brez števila. Dokazali so Tomasiusu do pi-

čice, kako je ta uboga nemščina preveč barbarična, da bi se zamoglo v njej kaj znanstvenega spisati ali pa imeti v njej znanstvena predavanja. Taki ugovori, gospôda moja, pa niso nikakor zabranili nemškemu narodu, vstvariti si znanstveno slovnstvo, ki morebiti nema vrstnika na širnem oliknem svetu, kar sam rad pripoznavam. To mi daje trdno vero, da bomo tudi mi, kakor se je zgodilo pri nemškem jeziku, isto dokazali praktično, če tudi v manjši meri — *si parva licet componere magnis*.

Kako pa je s prevladovanjem slovenščine, gospôda moja, na polji naše sodnijske uprave? Jaz moram reči, da se me je polastil nek britek čut, ko je neposredni gospod predgovornik pravil o brezmejnem srdi, ki ga je provzročila jezikovna naredba na Českem. V parlamentu in v časnikih zagnali so pri vsaki priliki obupne klice, ko je kakim nemški stranki prišla česka odločba v roke. Ali hočete znati, gospôda moja, kako se pa pri nas godi? Bili ste priča interpelaciji, katero je eden mojih ožjih rojakov pred nekaterimi dnevi postavil v tej visoki zbornici. V njej se nahaja pritožba, da morajo v sodnijskem okraji, čegar ogromna večina je slovanska, stranke s pomočjo tolmača občevati s preiskovalnim sodnikom. (Čujte! čujte! na desni.) Stopite k sodnijskim dvorom doli v naše slovenske pokrajine. Tam boste še dandanes našli sodnijo, pri katerih se vrši vsa obravnava povsem v nemškem jeziku, če tudi se morebiti gre za veliko hudodelstvo.

Na sodnijski klopi sedi zatožen mož in obravnava se za njegovo prostost, za premoženje, za glavo njegovo. Zatoženec zna samo slovenski — in vender govori državni pravnik prav mirnega srca v nemškem jeziku dalje!

Gospôda moja, to so stvari, ki se ne dajo tajiti; zdi se mi, da prav drastično osvetljujejo one priljubljene trditve o spodirvanji nemštva in o slovanski pretežnji v zakonodavstvu in upravi. (Odobranje na desni.)

Bližam se koncu. Gospôda moja! Bil sem prisiljen, spominati ministerstvo nekaterih zamud, in odkritosrčno moram reči, da bi ne bil spolnil svoje dolžnosti kot zastopnik slovenskega naroda, ko bi bil k temu molčal. Vendar bodem z mirno vestjo glasoval za adresni načrt večine, in z prepričanjem sem, da bodo z menoj vred glasovali zanj vsi zastopniki, katere je slovenski narod odposlal v to hišo. Vsi vkup bodo podpirali sedanje ministerstvo, in sicer, kar poudarjam, tako dolgo in tako daleč, dokler ne postane nezvesto svoji *raison d'être* in svojemu programu, katerega je odobrila večina zbornice in avstrijskega prebivalstva.

Vzroki, ki so me privedli na to stališče, so ob kratkem sledeči:

Če se tudi nam Slovencem, temu odlomku doli na jugu, posmehljivo rogajo; če nas tudi pritiskajo in naš pomen za jako malenkosten protiglasajo — jedne lastnosti ne bodo nikdar mogli Slovencu odrekati, in to je njegova zvestoba do države, njegova navdušena udanost do cesarja in cesarstva. Ta zvestoba, ta nerazrušljivi čut izvira iz mnogobrojnih korenin. Dinastična zvestoba, katero so naši očetje neštevilnokrat kazali na bojnem polju, in čisto fizična vztrajnost — te dve lastnosti sta vzrok, da se trdno oklepamo državnega organizma, v katerem so naši pradedje našli varno zavetje v mirnih in burnih dnevih; končno pa nas vodi še oni moment, na katerega je uže dr. Rieger spominal, namreč utemeljeno prepričanje — kar posebno poudarjam — da je ostanek slovenstva tesno zvezan z ostankom močnega avstrijskega cesarstva.

Tudi nam je odkazana uloga v tej državi; mi imamo nalog, čuvati meje doli na jugu, kakor so jih nekdanj branili naši pradedje v viharjih, burnih dobah.

In ravno zato, ker živi v nas zavest te zgodovinske naloge, je tudi zadnji slovenski ratar živo prevzet čuta avstrijskega državnega interesa. V

novejšem času nastala je trditev, da je nemštvo zgradilo Avstrijo, da jo je nemštvo ohranilo. Zgodovinar vam ne bode nikdar zamogel tega stavka podpisati, kajti vsaka stran avstrijske zgodovine kaže, da je Avstrija postala to, kar je, le z združenimi silami vseh svojih narodov. (Odobranje na desni.)

Zato sem prepričan, tu na desni vam nikdar ne bomo napravili veselja, da bi vam v nejednosti s sedanjim kabinetom odprli vrata in vam pota pogladili. Mi bomo vlado podpirali, mi bomo za adreso večine glasovali.

Kaj bi nam bilo v bodočnosti od vas pričakovati, o tem lahko neovrgljivo sklepamo iz tega, kar ste prinesli Avstriji v pretekli dobi in kar jej v sedanosti ponujate. V preteklosti ste imeli vladno moč v rokah in tedaj ste nas hoteli upogniti pod kavdinični jarem svojih zakonov; škodovali ste državi na gospodarstvenem polju, žalili ste narode avstrijske v njihovih verskih čutih in smrtno ste jih ranili ter oškodovali v njihovem narodnem prepričanju. (Odobranje na desni.) V sedanosti pa, ko ste prišli v manjšino, ste zanesli politični boj na cesto (živahno ugovarjanje na levi, odobranje na desni), odprli ste novo Pandorino pušico v naših zemljah in osnovali ste bojno društvo, ki ima namen, ponemčevati česko, italijansko in slovensko dečo.

Iz teh vzrokov bodem z najmirnejšo vestjo oddal svoj glas za adresni načrt večine. (Živahno odobranje in ploskanje na desni. Ugovarjanje in sikanje na levi. Govorniku čestitajo od mnogih strani.)

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

V včerajšnji večerni seji državnega zbora vsprejela se je adresa večine v tretjem čitanju. O postavnem načrtu glede podaljšanja odprave porotnih sodnij unela se je daljša debata.

Po državnem proračunu za leto 1886 odpade na Kranjsko, Koroško in Štajersko skupno 8336250 gld. direktnega davka, od tega na Kranjsko 1470900 gld. Ta svota pa se razdeli po posamičnih kategorijah takó-le: 619500 gold. zemljiškega davka, 337000 goldinarjev hišnega davka, 34000 gld. 5% davka od dohodkov davka prostih hiš, 132000 gld. pridobitnega davka, 341000 gld. dohodninskega davka, 35500 gold. eksekucijskih pristojbin in 2500 gold. zamudnih obrestij od zaostalih davkov.

Tuje dežele.

O položaji na Balkanskem polnotoku tudi danes ni važnih novih poročil. Oborožene države imajo še vedno zbrane svoje vojake na mejah in ne kažejo niti najmanje volje, poklicati jih nazaj. — Včerajšnje brzojavke pripovedujejo, da so se poslaniki imeli danes sniti h konferenci. Kako pa se bode odločilo pri tej konferenci, se čisto nič ne ve; kaže pa se, kakor da bi vsi zastopniki ne bili jednega mnenja. Angleški listi vedó pripovedovati, da Rusija hoče, naj se kot guverner v vzhodni Rumeliji postavi Gavrila paša, Anglija pa zahteva za to mesto kneza Aleksandra.

V Albaniji vlada zdaj največja anarhija. Vzrok temu je slaba turška uprava, ker je mislila s tem doseči kak vspeh, da je sejala prepir po načelu *divide et impera*. Povsodi razširjena je nezadovoljnost, in bati se je tudi tu resnega upora proti slabemu turškemu gospodarstvu.

Položaj v Madridu je še vedno kritičen. Dne 18. t. m. morala so oblastva poklicati vojake na pomoč, kateri so potem zaseli dohode k hotelu nemškega poslaštva. Raznesla se je namreč vest, da se namerava protinemška demonstracija, vender je bilo ves dan mirno in nikjer se ni kalil mir.

Domače stvari.

— (Potovanje Nj. veličanstva cesarice.) Poročilo iz Jeruzalema pravi, da po mestu vlada veliko veselje. Iz Smirne je namreč tja došla vest, da namerava cesarica Elizabeta obiskati mesto in božji grob.

— (Imenovanje na Primorskem) Finančni komisar gosp. Ivan Bregant imenovan je finančnim tajnikom za okrožje finančnega ravnateljstva v Trstu.

— (Imenovanje.) Kupoijski minister je imenoval pesnika g. Franja Cegnarja, dosedaj c. kr. brzojavnega kontrolorja v Trstu, poštnim nadkontrolorjem ravno tam. Čestitamo!

— (Društvo zdravnikov na Kranjskem) ima prihodnje sredo, dne 28. t. m., mesečno sejo, pri kateri bodo predavali gg. okr. zdravnik iz Kamenika dr. Binter, primarni zdravnik dr. Dornig in vladni svetovalec dr. Valenta, in sicer pod naslednji životopis slavnega freiburškega zdravnika in profesorja Kranjca Jurija Staravasnika.

— (Državni železniški svet.) Za prihodnje zasedanje državnega železniškega sveta naznanili so članovi razne predloge; tudi g. K. Luckmann predložil je naslednje predloge: a) Naj se spremeni zimski vozni red za progo Ljubljana-Trebiž; b) naj se za Ljubljano uvedó direktni tarifi in c) naj se razširi, oziroma preloži kolodvor v Ljubljani.

— (Umrli) je sinoči tukaj gosp. J. Resnik, mestni kaplan pri sv. Jakobu.

— (Na ljubljanski gimnazij) prišel je suplent gosp. Lederhaas, Slovenec s Štajerskega.

— (Nov nabiralnik za pisma) je tukajšnje poštno vodstvo nastavilo pred škofijo, nasproti stolne cerkve. S tem bode gotovo ustrezno tamošnjim prebivalcem.

— (Tatvina.) Včeraj dopoldne prišli sta dve kmetici k zlatarju J. Sparovitzu in Tamborninu, češ, da hočeta kupiti uhane. Kupili nista v nobeni prodajalnici nič, pač pa sta ukrali v vsaki prodajalnici po jedne uhane, vredne 8 gld. Tatnici bili sta kmetici Franciška Žirovnik in Marija Rožnik z Dobrove. Policija jih je zaprla.

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Dunaj, 24. oktobra. Cesar odgovoril je na izražanje udanosti od strani delegacijskega predsednika, da so razmere k inozemskim vlastem zelo prijazne. Obisk carske dvojice v Kromerizu je dragoceno znamenje, da dalje traja ono prijazno in zaupljivo razmerje med vladarji treh sosednih velikih cesarstev. V resnem prizadevanju po pogodbah zajamčeno pravno stališče kot podlago miru in reda vzdržati, najdemo podporo v drugih evropskih vlasteh. To soglasje pri vzdrževanju miru je najvažnejše jamčenje za ugoden vspeh. V tem dubu si vlada prizadeva, združno z drugimi vlastmi, katere so podpisale berlinsko pogodbo, zopet uvesti na Balkanu legalni red, čegar nepričakovano motenje je provzročilo za red in blagostan tamošnjih narodov resno nevarnost. Da se vzdrži mir, da se varujejo interesi države, prizadevala si bode tudi na dalje moja vlada. Cesar je poudarjal, da Bosna kulturno in gospodarsko vedno napreduje. V bodočem letu mogle se bodo vojaške čete v Bosni in Ercegovini zopet zmanjšati.

Niš, 23. oktobra. Danes zapusti konjiška brigada tabor v Nišu. Na meji je vse mirno. Čete do zdaj niso zapustile svojih pozicij.

Rim, 23. oktobra. V provinciji Palermo je včeraj na koleri obolelo 61 oseb in umrlo 30.

London, 23. oktobra. Tukajšnji listi poročajo, da zastopniki velevlavstij hoté predlagati pri konferenci, naj se napravi *status quo* po besedah berlinske pogodbe. Rusija predlaga, naj se namesti Gavrila paša, Anglija hoče kneza Aleksandra predlagati za guvernerja vzhodne Rumelije.

Telegrafično borzno poročilo

z dne 24. oktobra.

	gld.
Jednotni drž. dolg v bankoveih	82.35
„ „ „ srebri	82.60
Zlata renta	108.85
5% avstr. renta	99.—
Delnice narodne banke	865.—
Kreditne delnice	283.60
London 10 lir sterling	125.—
20 frankovec	9.94 ⁵
Cekini c. kr.	5.94
100 drž. mark	61.45

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm
23. oktbr.	7. zjutraj	731.48	3.8	svzh. sr.	d. obl.	
	2. pop.	732.47	14.2	azpd. d. sil.		4.0
	9. zvečer	734.39	9.8	jzpd. sl.	p. obl.	dež

Blago za in ženske moške obleke

le iz trajne ovčje volne, za moža srednje velikosti

3-10 metrov { za gld. 4,96 iz dobre ovčje volne;
za 8,— boljšje
jedno obleko { 10,— fine
12,40 jako fine

Peruvijec iz najfine ovčje volne v najmodernejših bojah, najnoveje za gospejne suknene obleke, meter po gld. 2,20 in gld. 2,40.

Črni kožuhati Palmerston-tricot, čista ovčja volna za gospejne zimske plašče, meter po 4 gld., loden za gospejne plašče zoper dež in oblačila.

Popotne ogrinjače, komad po gld. 4, 5, 8 in do gld. 12,— Najfineje obleke, hlače, prevlekače ali svrhne suknje, blago za suknje in dežne plašče, tifi, loden, komis, predenino, theviot, tricot, ogrinjače za dame in biljardne preproge, peruvien, toskin priporoča

Ustanovljeno Jan. Stikarofsky 1866

fabriška zaloga v Brnu.

Vzorki franco. Vzorki (ogledniki) razpošiljavajo se gg. krojaškimi mojstri ne frankovano. Pošiljatve proti povzetju čez 10 gld. franco.

V zalogi imam suknja vedno za več nego 150.000 gld. av. v. in umeje se, da mi pri veliki svetovni trgovini ostane mnogo suknjenih ostan- kov, dolžih od 1 do 5 metrov, in sem torej pri- moran, take ostanke po jako nizkih fabriških cenah razpečavati. Vsak pametno misleč človek mora sprevideti, da od tako malih ostan- kov ni možno razpošiljati vzorkov na ogled, ker bi marveč vsled nekoliko stotin naročenih teh vzorkov ne ostali v kratkem nijedni vzorki a je torej skozi in skozi sleparija, ako firme sukn- nega blaga inserirajo suknene ostanke; v taci- slučajih so vzorki odrezani od celih kosov a ne od ostan- kov, torej je namen takega postopanja očividni. (125) 24-15

Ostanki, ki ne ugajajo, se zamenjavajo ali pak se pošlje nazaj denar.

Dopisi vsprejemljivi se v nemškem, ogerskem, českem, poljskem, laškem in francoskem jeziku.

Služba cestnega nadzornika

je razpisana v logaškem okraju z letno plačo 500 gld. Za- hteva se zmožnost slovenskega jezika v govoru in v pisavi. Prošnje oddajo naj se do 5. novembra 1885 načelnstvu logaškega okrajnega cestnega odbora v Cerknici, kjer se izvedo tudi natančnejši pogoji.

Cerknica dne 20. oktobra 1885.

(162) 3-2

Josip Milavec,

načelnik logaškega okr. cest. odbora.

Učenec

ne izpod 14 let star, sprejme se takoj v neki večji proda- jalnici z mešanim blagom na Dolenjskem. Ponudbe vpo- šiljajo naj se opravištvu <Ljublj. Lista>.

(161) 3-1

Kisla voda, kopelišče Radvanj

s svojo jako obilo „natro-lithion- kislino“. Garodovi poskusi so dokazali, da je ogljeno-kisli „Lithion“ pri protinskih bolečinah najboljšje in najgotoveje zdravilo. 52-28 (81)

Radvanjska kislina voda je najboljša namazna voda. Popis in tarifi zastoj in franko

Vsled obilnega ogljenokis- lika, natrona in lithiona je rad- vanjska kislina voda kot specifikum pri: protinu, kamnji v žolci, mehurji in ledvicah, zlati žili, brambo- riel, brahuru, zlatenici, želodeč- nih boleznih in pri katari v obče. Kopelji, stanovanja, restavracija cenó. Zaloga: F. Plautz, Stari trg, Ljubljana.

Najfinejši bohinjski sir

(160) 3

prav po ceni priporoča

J. R. Paulin v Ljubljani,

specerijska trgovina Pred škofijo št. 1.

V našem založništvu je izišel na svitlo

drugi pomnoženi natis:

Poezije S. Gregorčičeve.

Elegantno vezane in z zlatim obrezkom stanejo

2 gld., nevez. 1 gld. 20 kr.

Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg

knjigotržnica v Ljubljani.

Umetne zobe in zobovje

Umetne zobe in zobovje vdevije po najnovejšem ameriškem načinu brez vsake bolečine in v vse vsakih bolečin ter izvršuje plombovanja (39) 58 zobne operacije

zobozdravnik A. Paichel, poleg Hradskega mostu, 1. nadstropje.

MARIA-ZELLER TROPFEN

NUR ECHT BEI APOTHEKER TRNKOCZY LAIBACH 1 STÜCK 20.

Lekarna Trnkóczy

zraven rotovža v Ljubljani

priporoča in vsak dan s pošto razpošilja na deželo:

Marijacejske kapljice za želodec,

katerim se ima na tisoče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten vseh pri vseh boleznih v želodcu in so neprekosljivo sredstvo zoper: mankanje slasti pri jedi, slab želodec, urak, vetrove, koliko, zlatenico, bljuvanje, glavoból, krč v želodcu, bitje sroa, zabasanje, gliste, bolezn na vranici, na jetrih in zoper zlato žilo. — 1 steklenica velja 20 kr., 1 tucat 2 gld., 5 tucatov samo 8 gld. Svarilo! Opozar- jamo, da se tiste istinite Marijacejske kap- ljice dobivajo samo v lekarni Trnkóczy-ja zraven rotovža v Ljubljani. Razpošiljava se le jeden tucat. (114) 8

Cvet zoper trganje

je odločno najboljšje zdravilo zoper protin ter revma- tizem, trganje po udih, bolečine v križu ter živcih, otekline, otrpnele ude in kite itd., malo časa, če se rabi. pa mine po polnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvetu zoper trganje po dr. Ma- lihu“ s zraven stoječim znamenjem; 1 steklenica 50 kr.

Planinski zeliščini sirop kranjski,

izboren zoper kašelj, hripavost, vratoból, prsne in plučne bolečine. 1 steklenica 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in siropi.

Kri čistilne kroglice

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se uže tisučkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobólu, otrpnelih udih, skazenem želodcu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatuljah a 21 kr.; jeden zavoj s 6. škatuljami 1 gld. 5 kr. Razpošilja se najmanj jeden zavoj.

Ravnokar išla je na svitlo v naši zalogi knjiga:

Prvo berilo in slovnica za slovenske ljudske šole

sčestavila Razinger in Žumer.

Cena vezani knjigi 24 kr., na vsakih 10 iztisov daje se jedna knjiga brezplačno.

Pripuščena je le-ta knjiga od vis. c. kr. naučnega ministerstva, da se uvede v učilnice, ter je tolo priporočamo slavnim šolskim oblastnjim in vsem slovenskim učiteljem. (160)

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Carsko, mareno in bock-pivo

iz pivovara bratov Kosler priporoča

v zabojih po 25 in 50 steklenic

A. Mayerjeva

trgovina piva v steklenicah

v Ljubljani. (118) 15

V Ameriko

pride najceneje, kdor se obrne na

Anolda Reifa, Dunaj, L., Pestalozziasse 1., najstarejša tvrdka te vrste.

Natanóneje izpovedbe in prospekti zastoj. (22) 50-34

Samo ta mesec še

Budimpeštanske razstavine srečke po 1 gld.

11 srečk 10 gld.

Glavni dobitok v gotovini

100.000 gld.

(159) 8

Dalje 20.000 gld. 10.000 gld. 5000 gld. a. v. itd. 4000 dobitkov

Upravištvu razstavine loterije v Budimpešti, Andrassy-jeva ulica 43.